

e-ISSN: 2319-8753 | p-ISSN: 2347-6710

IJIRSET

International Journal of Innovative Research in
SCIENCE | ENGINEERING | TECHNOLOGY

INTERNATIONAL JOURNAL OF INNOVATIVE RESEARCH

IN SCIENCE | ENGINEERING | TECHNOLOGY

Volume 11, Issue 2, February 2022

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INDIA

Impact Factor: 7.569

9940 572 462

6381 907 438

ijirset@gmail.com

www.ijirset.com

Scientific and Theoretical Fundamentals of the Cluster of Development of the Science of Physical Education

Yusupbayeva Amangul Saparbayevna

Teacher of the Department of Physical Education "Interfaculty", Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region, Uzbekistan

ABSTRACT: This article is about the priorities of the development of the theory of physical education, the importance of physical education. This article explains the importance of physical education in higher education institutions.

KEYWORDS: Physical education, physical development, the main purpose of physical education, health-improving tasks, educational tasks, educational tasks, the main means of physical education.

JISMONIY TARBIYA NAZARIYASI FANI TARAQQIYOTI KLASSTERINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.

Yusupbayeva Amangul Saparbayevna

«Fakultetlararo» jismoniy tarbiya kafedrası o'qituvchisi

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Mazkur maqola jismoniy tarbiya nazariyasi fani taraqqiyotining ustivor yo'nalishlari haqida, jismoniy tarbiyaning ahamiyatini targ'ib etadi. Ushbu maqo oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiyaning ahamiyatini ochib beradi

Kalit so'zlar: Jismoniy tarbiya, jismoniy rivojlanish, jismoniy tarbiyaning asosiy maqsadi, sog'lomlashtiruvchi vazifalar, ta'limiy vazifalar, tarbiyaviy vazifalar, jismoniy tarbiyaning asosiy vositalar.

O'zbekiston Respublikasining dunyo taraqqiyoti darajasidagi istiqbolini ta'minlash iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va madaniy sohalarida katta o'zgarishlar bo'lishi bilan bog'liq. Bunday o'zgarishlarda ishtirok etish insonlardan yuqori darajadagi umumiy va maxsus bilimlar, yuksak madaniyat, ma'naviyat va keng dunyoqarashni talab etadi. Ta'lim tizimini shu talablar asosida qayta qurish – jamiyatning kelajak avlod tarbiyasi sohasidagi ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladi.

Keyingi yillarda jamiyatimizda yuz berayotgan tub o'zgarishlar, shubhasiz, ta'lim sohasini ham qamrab olmoqda. Milliy ta'lim tizmining keying chorak asridagi faoliyatiga nazar tashlaydigan bo'lsak, ko'plab ijobiy ishlar oshirilganiga guvoh bo'lamiz. Eng muhimi, klaster metodi yordamida manfaatli bog'lanish hosil qilgan korxonalarining raqobatbardoshligi bir necha barobarga oshmoqda.

Mustaqillik, erkin fikr yuritish, adolat va teng huquqlik yurtidoshlarimizga yangi baxt-saodat keltirdi. Bunda jismoniy madaniyat va sport xarakati ham o'zining xaqli ravishdagi milliy maqomiga ega bo'ldi. Respublikaning iqtisodiy, siyosiy, madaniy va ijtimoiy salohiyatida jismoniy tarbiya va sport ham o'z o'rnini va mavqega egadir.

O'zbekistonda jismoniy madaniyat va sportni yanada rivojlantirishga asos bo'luvchi eng muhim tadbirlar amalga oshirilmoqda. Buning yaqqol namunasi O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi qonuni (1992 yil 14 yanvar) barcha aholining sog'ligini mustahkamlash, ularning jismoniy tarbiya va sport bilan shug'ullanishlariga shart-sharoitlar yaratib berishni kafillikka oladi. Bu Qonun 2000 yil 26 mayda va 2015 yil 4 sentyabr yangi taxrirda qayta qabul qilindi¹.

O'zbekistonda jismoniy tarbiya va sport milliy modelining o'ziga xos xususiyatlari - uning ma'naviy mazmunini mantig'ini o'zbek xalqiga tegishli bo'lgan o'ziga xos mentaliteti, xalqning ilmga bo'lgan xurmati, yuqori axloqi, xalqning jismoniy va ma'naviy rivojlanishga xamoxangligi, himmati, mexr-oqibati, mexmondo'stligi, kirishimliligi va xamdo'stligi tashkil etadi. O'zbekistonda jismoniy tarbiya va sport modelining ma'naviy mazmuni, mamlakatning ma'naviy uyg'onish konsepsiyasiga muvofiq keladi².

Mamlakatimizda olib borilayotgan isloxtlar, yosh avlod salomatligini muxofaza qilish va mustahkamlash, ta'lim jarayonini barcha qismlarida ta'lim yunalishida sog'lomlashtirish dasturlarni ta'minlab borilishiga katta etibor qaratilmoqda. Shu bois ta'lim muassasalarida asosan bolalik va o'smirlik davridan jismoniy tarbiya va sportga poydevor qo'yilgan.

Sog'lom turmush tarzini to'g'ri tashkil etishda va yosh avlodni sog'lom tarbiya qilishda jismoniy tarbiya va sport manaviy va mafkuraviy vosita sifatida qo'llaniladi. Biz bugun demokratik ajdodlar merosi, milliy qadriyatlar asosida, o'zimizning turmush tarzimiz talablaridan kelib chiqqan holda barpo etishga xarakat qilmoqdamiz. Ana shu harakatlar negizida sog'lom inson turipti.

Jismoniy tarbiya va sport orqali sog'lom insonni shakllantirish butun bir jamiyatning vazifasi bo'lmog'i kerak. Xar bir inson, oila, ota -ona jismoniy tarbiya va sport bilan shug'ullanishni odat darajasiga chiqarishi bilan birga, qadriyat sifatida e'zozlashi jamiyatning uzluksiz ravishda jismoniy tarbiya va sport bilan shug'ullanishiga olib keladi. "Muxtasar aytganda, sport mamlakatimizda barkamol avlodni tarbiyalashning eng muhim vositasi bo'lib kelmoqda va kelajakda ham shunday bo'lib qolishi mukarrar. Chunki - sport sog'lom avlod, sog'lom kelajak degani. Binobarin, faqat sog'lom xalq, sog'lom millatgina buyuk ishlarga qodir bo'ladi".

Yosh avlod o'rtasida sog'lom turmush tarzini keng targ'ib etish, jismoniy tarbiya va sport sohasini ommaviylashtirish va rivojlantirishga aloxida e'tibor qaratilayotgani barchaga ma'lum. Bugungi zamon yoshlari, bevosita ertamiz egalari hisoblangan yosh avlod vakillari jismonan sog'lom, kuchli irodaga ega, shu bilan bir qatorda, ta'lim va tarbiyaga ega bo'lishi, ularni yetuk insonlar etib voyaga yetkazish, dunyoda hech kimdan kam bo'lmagan avlodni tarbiyalashdek ezgu maqsadga yunaltilgan keng ko'lamli islohotlar natijasida sport yoshlarimiz hayotiga tobora chuqur kirib bormoqda, minglab yigit-qizlar sport bilan shug'ullanishni kundalik vazifasiga aylantirmoqda.

Eng muhimi, sog'lom turmush tarzini ta'minlash va sport bilan hamnafaslik qilish ularning jismoniy holatiga xamda salomatligiga ijobiy ta'sirini ko'rsatmoqda. Shuni ta'kidlash lozimki, Respublikamizda aynan bolalar sportini

¹Ushbu Qonun «Xalqso'zi» gazetasining 2015 yil 5 sentyabrdagi 174 (6357)-sonida e'lon qilingan.

²I.A. Karimov. Yuksak ma'naviyat – yengil maskuch. "Ma'naviyat" nashriyoti. 2008 y.

rivojlantirish davlatimiz raxbari va huqumatimiz tomonidan alohida e'tibor qaratilgan bo'lib, bu borada qonun, farmon va qarorlar ijrosini ta'minlash yuzasidan xam keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda.

Jamiyat taraqqiyotining hozirgi bosqichining o'ziga xos xususiyatlari qatoriga aholining, ayniqsa, yoshlarning ta'lim va madaniy darajasini oshirish, voleybol fanini o'qitish va uni sifat jihatidan yaxshilash, voleybol orqali O'zbekiston Respublikasini jahonning taraqqiy etgan davlatlari qatoriga chiqishini ta'minlashni kiritish mumkin.

Qabul qilingan "Kadrlarni tayyorlash milliy dasturi" ham ko'p jihatdan shu kabi vazifalarni yangi avlod o'quv adabiyotlarini yaratish, o'qitishning zamonaviy uslublarini qo'llash va *professor-o'qituvchilar malakasini oshirish* asosida muvaffaqiyatli hal etishga yo'naltirilgan.

Istiqlol yillaridan boshlab, Hukumatimiz tomonidan barcha jismoniy tarbiya va sport turlariga bo'lgan e'tibor yanada oshdi. Yurtimiz kelajagi bo'lgan yosh avlodni tarbiyalashda ularning jismoniy tarbiya va sportga bo'lgan intilishlarini yanada qo'llab-quvvatlash borasidagi keng ko'lamli islohotlar o'tkazildi.

XXI asr inson va jamiyat taraqqiyotida ilm-fan, texnika va innovatsion texnologiyalarning global miqyosda jadal sur'atlar bilan shakllana borishi, ishlab chiqarish, uy-ro'zg'or, yo'l harakatlari, hatto intellektual jarayonlarni «avtomatlar», kompyuterlar va robotlar «qo'lga» topshirmoqda.

Ushbu vaziyat bir tomondan, odamzot uchun barcha qulayliklarni muhayyo etsa, ish sifati va samaradorligini oshirsa, ikkinchi tomondan, jismoniy mehnat – mushaklar faoliyatini nihoyatda chegaralab qo'ymoqda. Aynan ikkinchi holatning ustuvorligi asta-sekin gipokineziya (kam harakatlanish) dardiga muhtalo qiladi.

Gipokineziya esa, o'z navbatida, hayotga xavf soluvchi zamon sivilizatsiyasiga xos xastaliklar (ishemiya, gipertoniya, bronx astmasi, nevroz, osteoxondroz va h.k.)ni keltirib chiqarishi isbot talab qilmaydi. To'g'ri, ushbu kasalliklardan xalos bo'lish uchun «o'tkir» dori-darmonlar va zamonaviy muolaja usullari mavjud. Lekin bunday vositalar bir darddan «ozod» qilib, ikkinchi bir dardni «chaqirishi» ehtimoldan holi emas. Olimlar tomonidan azaldan ilmiy asosda isbot qilinganki, gipokineziyani oldini oluvchi yoki davolovchi yagona va o'ta samarali «dori-darmon» me'yorlangan jismoniy tarbiya va sport mashqlaridir.

Demak, iftixor bilan ta'kidlash mumkinki, davlatimiz tomonidan qo'llab-quvvatlanayotgan va davlat siyosati doirasida rivoj topayotgan jismoniy tarbiya va sport sharaflari sohaga aylanib bormoqda. Shunday ekan, ayni vaqtda jismoniy tarbiya hamda ommaviy sportni aholining, ayniqsa o'quvchi-yoshlarning kundalik hayotiy ehtiyojiga aylantirish.

Yurtimiz bayrog'ini Olimp cho'qqilariga olib chiqishga qodir iste'dodli sport zahiralari hamda raqobatbardosh sportchilar tayyorlovchi professional kadrlar yetishtirish sohaning o'ta dolzarb vazifalaridan biridir.

Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha tayyorlanadigan o'qituvchi-murabbiyning modeli «Ta'lim to'g'risida»gi Qonun, «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»ga muvofiq ta'lim yo'nalishiga mo'ljallangan DTS va namunaviy dastur talablari bilan belgilanadi.

Jismoniy tarbiya va sport – o'quv fani sifatida barcha ta'lim muassasalari o'quv rejasiga kiritilgan, darsdan va ishdan tashqari vaqtlarda faoliyat ko'rsatadigan sport to'garaklari, BO'SMlar, sport klublarida maxsus rejalashtiruv hujjatlariga asoslangan o'quv-trenirovka jarayoniga joriy etilgan. Shu bilan bir qatorda, ayni kunda jismoniy tarbiya va sport bo'yicha iste'dodli sport zahiralari va yuqori malakali, raqobatbardosh sportchilarni tayyorlash hamda ommaviy kengaytirish, mashg'ulot va musobaqalarni ilmiy asosda tashkil qilish zaruriyati yuksak kasbiy-pedagogik salohiyatga

ega mutaxassis kadrlar yetishtirish muhimligiga e'tibor qaratadi.

Shu bois, respublikamizda jismoniy madaniyatning maqsad va vazifalari hukumatning hamda Respublika jismoniy tarbiya va sport qo'mitasining qaroridan kelib chiqqan holda amalga oshiriladi. Respublikamizda amalga oshirilatyotgan jismoniy madaniyatni o'z oldiga qo'ygan maqsadi sog'lom-ruhan tetik va bunyodkor insonni hayotga tayyorlashdan iborat. Sportga berilayotgan bunday e'tibor natijasida yurtimiz sportchilari xalqaro arenalarda yuqori pog'onalarga erishmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. PEDAGOGIK TA'LIM INNOVATSION KLASSTERI. G'.MUHAMEDOV.U.XODJAMQULOV. S.TOSHTEMIROVA. 2020 y
2. Lex.uz.
3. Yusupbayeva A. S. Sovershenstvovaniyepedagogicheskix mexanizmov formirovaniyazdorovogo obrazajizni v doshkolnomobrazovaniinaosnovefizicheskogovospitaniya. «Maktabvahayot» ilmiymetodikjurnal. N°3 2020y
4. Fotima Qodirova, Shoista Toshpo'latova, Nargiza Qayumova, Malohat A'zamova «Maktabgachapedagogika» «Tafakkur» nashriyoti, Toshkent 2019
5. Yusupbayeva A. S. Maktabgachayoshdagibolalarning jismoniy rivojlanishidaharakatli o'yinlarnitashkiletishusullari. «Xalqta'limi» ilmiy-metodikjurnal. 2021 yil
6. B. T. Haydarov, G. X. Ibroimova, J. J. Kazimov «Maktabgachata'limtashkilotlaridajismoniy tarbiyanazariyasi» Samarqand-2020

**Impact Factor:
7.569**

INTERNATIONAL JOURNAL OF INNOVATIVE RESEARCH

IN SCIENCE | ENGINEERING | TECHNOLOGY

 9940 572 462 **6381 907 438** **ijirset@gmail.com**

www.ijirset.com

Scan to save the contact details